

2021 / 1396 / PCCB

Bericht

Noodmaatregelen tegen het tomato brown rugose fruit virus

Versie	4
Datum	02-12-2021
Verantwoordelijke administratie	DG Controlebeleid
Verantwoordelijke dienst	Directie Plantenbescherming en Veiligheid van de Plantaardige Productie
Bestemmingen	Sector tomaten- en paprikateelt (incl. sierteelt)

	Naam – functie / dienst	Datum	Handtekening
Opgesteld door:	Jan Van Autreve Attaché	24-11-2021	Jan Van Autreve (get.)
Nagezien door:	Christophe Keppens Directeur a.i.	30-11-2021	Christophe Keppens (get.)
Goedgekeurd door:	Jean-François Heymans Directeur-generaal	01-12-2021	Jean-François Heymans (get.)

Overzicht van de revisies

Revisie	Datum	Reden en omvang van de revisie
Versie 1	11-10-2019	
Versie 2	26-02-2021	Aanpassing wetgeving : Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191
Versie 3	24-09-2021	Publicatie maatregelen, advies herbruikbare kisten, toelichting vaccins
Versie 4	02-12-2021	Aanpassing wetgeving: Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1809

Trefwoorden

Tomato brown rugose fruit virus, ToBRFV, noodmaatregelen

I. INLEIDING

Op 15 augustus 2020 is de Europese uitvoeringsverordening¹ met noodmaatregelen voor het tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) in werking getreden. Deze verordening verlengt en verstrengt het Europese noodbesluit² dat reeds op 1 november 2019 in voege trad voor *Solanum lycopersicum* L. (tomaat) en *Capsicum annuum* (paprika en pepers), met als doel de introductie en de verspreiding van het virus in de Europese Unie (EU) te voorkomen.

De belangrijkste wijzigingen betroffen het verplicht bemonsteren en analyseren van zaaizaden waarbij ook oude zaadvoorraden (nog aanwezig bij de zaadhuizen na import) moeten getest worden. De te gebruiken analysemethodes (ook voor planten) zijn nu geharmoniseerd en staan opgesomd in deze uitvoeringsverordening. Daarenboven moeten minimum 20% van de geïmporteerde zendingen van zaden en tomatenplanten bemonsterd en getest worden.

De uitvoeringsverordening werd begin 2021 aangescherpt³. Sinds 1 april 2021 moeten de te testen zaden altijd geanalyseerd worden met RT-PCR (een gevoelige moleculaire methode) en mag dat niet meer met ELISA (minder gevoelig). Dit is ook het geval voor zaden uit derde landen.

Op 4 november 2021 werden nieuwe wijzigingen van toepassing⁴. Daarbij wordt een harmonisatie in de verschillende landen van de EU nagestreefd van de te nemen maatregelen bij een uitbraak. In België blijven de bestaande maatregelen van toepassing. Het toepassingsgebied werd wel uitgebreid naar hybriden van *Solanum lycopersicum*. Daarnaast wordt het bemonsteringspercentage voor geïmporteerde zendingen uit China en Israël verhoogd. De noodmaatregelen werden verlengd tot 31 mei 2023.

II. BESCHRIJVING VIRUS

ToBRFV is een relatief nieuw virus in de tomatenteelt. Het werd voor het eerst gesignaleerd in 2014 in Israël en in Jordanië. Eind 2018 werd het virus ook in Duitsland aangetroffen en daarna waren er meldingen uit o.a. Italië, Mexico, Turkije, China, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Griekenland. Ondertussen wordt de lijst van besmette landen steeds langer. Er zijn aanwijzingen dat het virus nog meer verspreid voorkomt doordat gebruikte partijen tomatenzaad afkomstig uit derde landen besmet bleken te zijn.

België kreeg reeds meldingen dat mogelijk besmette zaden en plantjes opgekweekt uit deze zaden in België zijn geleverd. Elke melding wordt grondig onderzocht en als er nog materiaal aanwezig is, worden monsters genomen. Op die manier werd in ons land het virus voor het eerst gedetecteerd in een proefopstelling in een afgesloten serrecompartment van een universiteit en werd ToBRFV ondertussen vastgesteld bij meerdere tomatentelers.

Bij tomaten veroorzaakt het virus heel gelijkaardige symptomen als het pepinomozaïekvirus (PepMV), namelijk mozaïekvorming op jonge bladeren en gele vlekken op vruchten, waardoor die vruchten onverkoopbaar worden. Ook paprika is een waardplant waar symptomatische vruchten vervormd zijn met gele, bruine vlekken of groene strepen. Foto's van symptomen kunnen gevonden worden op de EPPO (European Plant Protection Organisation) website: <https://gd.eppo.int/taxon/TOBRFV/photos>.

---

¹ Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191 tot vaststelling van maatregelen om het binnenbrengen en de verspreiding in de Unie van het tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) te voorkomen, en tot intrekking van Uitvoeringsbesluit (EU) 2019/1615 (http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2020/1191/)

² Uitvoeringsbesluit (EU) 2019/1615 tot vaststelling van noodmaatregelen om het binnenbrengen en de verspreiding in de Unie van het tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) te voorkomen (http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2019/1615)

³ Uitvoeringsverordening (EU) 2021/74 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191 betreffende maatregelen om het binnenbrengen en de verspreiding in de Unie van het tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) te voorkomen (http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/74/)

⁴ Uitvoeringsverordening (EU) 2021/1809 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191 betreffende maatregelen om het binnenbrengen en de verspreiding in de Unie van het tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV) te voorkomen (http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2021/1809/)

ToBRFV doorbreekt de bekende resistenties tegen tobamovirussen zoals het tabaksmozaïekvirus (TMV) en tomatenmozaïekvirus (ToMV). De overdracht van dit zeer persistente virus verloopt in hoofdzaak en heel snel via contact, wat resulteert in een zeer groot risico op verspreiding. Voor de introductie is het zaaizaad een grote risicofactor. ToBRFV is evenwel niet schadelijk voor de volksgezondheid.

III. WETTELIJKE MAATREGELEN⁵

Sinds de toepassing van het eerste noodbesluit geldt de **meldingsplicht** in alle EU-lidstaten. In de nieuwe uitvoeringsverordening staat expliciet vermeld dat elke persoon die de aanwezigheid van ToBRFV vaststelt of vermoedt, de bevoegde autoriteit (in België het FAVV) hiervan onmiddellijk op de hoogte moet stellen. Het excuus dat men bij symptomen, enkel vermoedde dat dit PepMV betrof, zal niet aanvaard worden door het FAVV, indien niet bewezen kan worden dat dit grondig werd nagegaan.

De lidstaten zijn eveneens verplicht om een jaarlijkse **monitoring**, inclusief monsternemingen, op hun grondgebied uit te voeren om de aanwezigheid van het virus te onderzoeken. In België wordt dit door het FAVV verricht.

Zaaizaad, plantgoed en potplanten (tomaten + hybriden, paprika's en pepers), die verplaatst worden binnen de EU, moet voorzien zijn van een **plantenpaspoort**.

Plantgoed en potplanten moeten afkomstig zijn uit productielocaties waar op basis van officiële inspecties (en monsterneming bij symptomen) is aangetoond dat het virus er niet voorkomt. Partijen moeten van elkaar gescheiden gehouden worden. Deze vereisten gelden dus ook voor potplanten (sierplanten, planten met eetbare vruchten).

Voor **zaaizaad** moeten de moederplanten afkomstig zijn uit productielocaties waar op basis van officiële inspecties is aangetoond dat het virus er niet voorkomt. Monsterneming van de geogoste zaden of hun moederplanten (in dat tweede geval zo kort mogelijk vóór de eerste oogst van de vruchten) is verplicht.

Aan de producenten van plantgoed, potplanten en zaaizaad wordt gevraagd tijdig hun lokale controle-eenheid (LCE) van het FAVV te contacteren zodat de controles op het geschikte moment kunnen gebeuren.

Plantgoed, potplanten en zaaizaad (tomaten + hybriden, paprika's en pepers) afkomstig uit derde landen die ingevoerd worden in de EU, moeten voorzien zijn van een **fyto-sanitair certificaat**.

Voor deze landen geldt dat er voor het plantgoed, de potplanten en het zaaizaad moet voldaan worden aan dezelfde eisen als voor het intracommunautair verkeer. Voor plantgoed is er ook nog de eis dat het voortkomt uit bemonsterd zaaizaad.

In het vak "aanvullende verklaring" op het fyto-sanitair certificaat, moeten deze vereisten zijn opgenomen samen met de naam of traceerbaarheidsinformatie van de productielocatie. Alle zendingen uit derde landen moeten officieel gecontroleerd worden in de grenscontrolepost van eerste aankomst in de EU (of ingeval van verlegging van de overeenstemmings- en materiële controle, in een controlepunt). Het bemonsterings- en testpercentage voor plantgoed, potplanten en zaaizaad van oorsprong uit Israël bedraagt 50% en voor zaaizaad van oorsprong uit China 100%. Het bemonsterings- en testpercentage voor plantgoed, potplanten en zaaizaad van oorsprong uit andere derde landen bedraagt minimaal 20% van de zendingen.

Voor *Capsicum* variëteiten die resistent zijn tegen ToBRFV zijn er uitzonderingen voorzien.

IV. MAATREGELEN BIJ VASTSTELLING

---

⁵ Samenvatting van de belangrijkste maatregelen. Voor alle maatregelen zie de Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191.

Wanneer de aanwezigheid of vermoedelijke aanwezigheid ToBRFV wordt bevestigd, moeten er maatregelen genomen worden om het virus uit te roeien.

Bij vaststelling van het virus in de vruchtenteelt zal het FAVV volgende maatregelen opleggen⁶:

- het hanteren van strikte hygiënemaatregelen om verspreiding naar ander bedrijven te voorkomen;
- het volgen van het door de teler voorgelegde en door FAVV goedgekeurde plan van aanpak om de virusdruk te reduceren tijdens de vruchtenteelt en
- het uitvoeren van een grondige reiniging en ontsmetting tijdens de teeltwissel om het virus uit te roeien.

De uitgewerkte maatregelen in de substraatenteelt werden gepubliceerd op de FAVV website (<https://www.favv-afsca.be/professionelen/plantaardigeproductie/schadelijkeorganismen/#c> onder ToBRFV). Deze worden, zeker voor de eerste gevallen, geval per geval geëvalueerd en opgevolgd en kunnen aangepast worden bij nieuwe wetenschappelijke inzichten.

V. PREVENTIEVE HYGIËNEMAATREGELEN

Het FAVV raadt ook aan om reeds preventief de nodige hygiënemaatregelen te nemen. Meer informatie hierover kan u vinden in de infolyer en documentatie van de proefcentra (<https://www.proefstation.be/voor-telers/media-en-publicaties/publicaties>). Het FAVV herinnert er de telers aan dat het tot de standaard goede praktijken moet horen dat herbruikbare kisten vooraleer ze in het bedrijf worden binnengebracht adequaat moeten gereinigd en ontsmet zijn. Gelieve u te informeren bij uw kistenleverancier.

VI. VACCIN

In tegenstelling tot het hierboven genoemde PepMV is het gebruik van een vaccin (zwakke virusstam) voor ToBRFV verboden.

Het gebruik van een vaccin is momenteel zowel in strijd met de fyto-sanitaire noodmaatregelen tegen ToBRFV als met de wetgeving betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen.

Een vaccin is namelijk formeel een gewasbeschermingsmiddel waarvoor een officiële toelating nodig is om het op de markt te brengen. Nog geen enkel vaccin voor ToBRFV heeft deze toelating, die o.a. de veiligheid en werkzaamheid garandeert, ontvangen. Daarvoor moeten eerst wetenschappelijke antwoorden komen op vragen of deze stam veilig is voor andere waardplanten, of eventuele vermenging van het genetisch materiaal met sterke (schadelijke) stammen geen aanleiding kan geven tot nog meer uitgesproken destructieve eigenschappen, enz.

Het illegaal gebruik van een vaccin is momenteel dan ook niets anders dan het houden en verspreiden van ToBRFV, wat expliciet verboden is door de uitvoeringsverordening met de noodmaatregelen.

Bovendien moet de sector op de hoogte zijn van dit gebruik aangezien het vaccin, als ook een sterke stam in de planten aanwezig is, de symptomen van deze sterke stam zal onderdrukken, met als gevolg dat de sterke stam onopgemerkt kan blijven, zich verder kan verspreiden en schade kan aanrichten bij andere telers waar geen vaccin gebruikt wordt.

Daarenboven zal het vaccin als ToBRFV gedetecteerd worden bij bemonstering en kan dit ernstige gevolgen hebben voor handel/export.

---

⁶ op basis van Art. 4 van de Uitvoeringsverordening (EU) 2020/1191 en Art. 17 van Verordening (EU) 2016/2031 betreffende beschermende maatregelen tegen plaagorganismen bij planten.